

Egypte: Vlakreliëfs en muurschilderingen

Paleolithicum: +/- 700 000 - +/- 7 000 vC

Neolithicum: +/- 7 000 - 4 000 vC

Neder-Egypte

* *Fayum A* (+/- 5 000 vC)

* *Merimde* (opvolger Fayum A)

Opper-Egypte

* *Tasa-cultuur* (4 500 - 4 000 vC)

Chalcolithicum (= pre-dynastische tijd): +/- 4 000 - 3 100 vC

Opper-Egypte

Badarien / Badari-cultuur: +/- 4 000 - 3 500 vC

Nagada-cultuur: 3 800 - 3 300 / 3 200 vC

Nagada I (= Amratien): 3 800 - 3 500 vC

Nagada II (= Gerzeen): 3 500 - 3 300/3 200 vC

* Muurschilderingen

- ° graf van Hieraconpolis
- ° zelfde voorstellingen als op vazen
- ° mens tgo dieren
- ° voorstellingen van valstrikken

Einde van de Pre-Dynastische periode en Dynastie 0 (= Nagada III): +/- 3 300 - 3 100

De Thinietische Tijd (1e & 2e Dynastie): +/- 3 100 - 2 700

Vlakreliëfs

* gebouwen nog niet versierd met vlakreliëfs

* Grafstèles:

- ° voor graven opgesteld
- ° vermelden naam vd dode
- ° voor het eerst in Thinietische periode
- ° koninklijke stèles:
  - > uit Abydos
  - > stonden vrij voor mastaba, ervoor stond een offertafel
  - > rechthoekige stenen die bovenaan afgerond zijn
  - > enkel Horusnaam vd koning in een Serekh
- ° Private stèles
  - > zelfde vorm als koninklijke, maar kleiner en ruwer
  - > in het begin vrij opgesteld voor mastaba, later in 1 vd wanden of nissen gemetseld
  - > evolutie van afgerond naar volledig rechthoekig
  - > vaak ruw gebeitelde en dikwijls onleesbare naam en titels van dode
  - > in 2e dyn., ook stèles met voorstellingen van dode voor offertafel
  - > voorstellingen van offers en naam van dode

* Rotsreliëfs:

- ° rotsreliëf van Semerkhet (voorlaatste koning 1e dynastie)

* Tabletten:

- ° ivoren en houten tabletten: typisch deel van grafinsboedel
- ° soms voorstelling van belangrijke feesten

* Paletten:

- ° **palet van Narmer**

* Knotskop:

- ° Knotskop van Narmer

Het Oude Rijk (3e-6e Dynastie): 2 700 - 2 200 vC

3e Dynastie: 2 700 - 2 600 vC

Vlakreliëfs

- * private reliëfs:
  - afbeelding dagelijks leven
- * koninklijke reliëfs
  - afbeeldingen dagelijks leven
  - afbeeldingen staatkundig en religieus leven

4e Dynastie: 2 600 - 2 500 vC

5e Dynastie: 2 500 - 2 350 vC

Vlakreliëfs

- * bloeitijd van vlakreliëfs
- * schrift speelt ondergeschikte rol (>< voorheen)
- * private graven: **graf van Ti**
  - voorstellingen van Egyptisch leven.

6e Dynastie: 2 350 - 2 200 vC

Vlakreliëfs

- * sluit aan bij 5e dynastie
- * groot aantal thema's
- * kunstenaar streeft naar vernieuwing:
  - personages worden slanker
  - meer beweging in de voorstelling
  - zekere teloorgang in afwerking en kwaliteit
- * intrede van holreliëf

De 1e Tussentijd (7e - 10e dynastie): 2 200 - 2 040 vC

Middenrijk (11e - 12e Dynastie) : 2 040 - 1 800 vC

Vlakreliëfs

- * weinig vlakreliëfs uit MR gekend
  - beelden in tempels grotendeels vernietigd door Hyksos
  - in rotsgraven vnl fresco's
- * traditie van OR verdergezet, maar meer verfijning in de uitvoering

* Koninklijke reliëfs

- Mentuhotep I uit Deir el Bahari: oorlogstaferelen

* Private reliëfs

- vooral belangrijk: **Gedenkstenen**
  - > vierkantig, rechthoekig of soms bovenaan afgerond, of in vorm van schijndeur met holkeel
  - > beschilderd
- thema's overgenomen uit OR:
  - > dode voor offertafel, maar nu met familieleden en met reeks offerdragers
- Nieuwe motieven:
  - > Oudjet-ogen
  - > gevleugelde zonnescijf
  - > God Anubis, liggend op dak van kapel
  - > blinde harpelaar
- detailnieuwigheden:
  - > vasthouden of ruiken aan lotusbloem (vanaf 12e dynastie)

Schilderkunst

- * meer fresco's dan vlakreliëfs
- * belangrijkste in necropolen
- * schilderijen aangebracht op stuccolaag
- * zelfde taferelen als reliëfs uit mastaba's van OR, maar vrijer en losser van opvatting
- * Voorstellingen:

- vreemde volkeren (de zgn. Amu)
- bokswedstrijden
- balspel
- vervoer van beelden
- rijkgetooid prinsessen
- jacht
- visvangst
- ...

- * vb: graf van Antefoker

Tweede Tussentijd (13e - 17e Dynastie) : 1 782 - 1 570 vC

Het Nieuwe Rijk (18e - 20e Dynastie) : 1 570 - 1 085 vC

Koninklijke vlakreliëfs

- * vnl godsdienstige en historische reliëfs

Religieuze reliëfs

- soms heel ingewikkeld
- alles met betrekking tot de goddelijke geboorte van de farao's
- voorstellingen van de Nieuwjaarsepisode, met voorstelling van de heilige boten
- oprichten en versieren van Djedpijlers
- brengen van offers

Historische reliëfs

- hoofdzakelijk op buitenmuren, pylonen en hofmuren
- meestal holreliëfs met een duidelijke propagandistische inslag
- vanaf Thutmosis IV:
  - > voorstellingen van koning in strijdswagen doe over gevallen vijanden rijdt
  - > eerste werkelijke oorlogstaferelen
    - ~ Egyptenaren als overwinnaars
- Vooral 19e & 20e dynastie zijn periodes van grote oorlogs- en jachtaferelen
  - > Egyptische leger speelt geen rol: koning alleen en zeer groot voorgesteld
  - > geen tegenstand van de vijand
- Slag van Ramses II tegen de Hittieten te Qadesh
  - > ook leger afgebeeld
- Ramses III:
  - > reliëfs minderwaardig in vgl met deze van Ramses II
  - > zeer onduidelijk en zorgeloos
  - > afbeelding van zeeslag (vrijwel uniek)

Reliëfs in graven van privé-personen

- * meerderheid van graven zijn versierd met tal van reliëfs die het hele leven voorstellen

Amarna-periode:

- Echnaton als schitterend middelpunt
- zonnescijf alomtegenwoordig
- geen oorlogen: tijd van vrede

Thema's:

- blinde harpenaar, gezanten, ambachten en rouwtaferelen
- offertonen

Muurschilderingen in het NR

- * zeer veel gekend: vrijwel ieder belangrijk graf had voorstellingen

* Koninklijke graven:

- ° voorstellingen uit het dodenboek
- ° goden

* Privé-personen

- ° thema's:
  - > jacht of visvangst,
  - > dagelijks leven op landerijen
  - > tuinen
  - > ambachten
  - > geometrische tekeningen
  - > vreemde volkeren
  - > ...
- ° meerderheid der graven in de buurt van Thebe

3e Tussenperiode (21e - 25e Dynastie): 1 069 - 664 vC
en de Late Tijd (26e - 31e Dynastie) : 664 - 332 vC

Vlakreliëfs

- * nabootsing van stijl vh OR en MR
- * veel meer aandacht voor het detail
- * "Modellen"
  - ° onderwerpen, bestemd voor studenten (handen, voeten, hoofden, dieren,...)
  - ° meestal betrekkelijk klein

Grieks-Romeinse Tijd: 332 vC - 395 nC

Vlakreliëfs

- * meestal op tempelmuren, minder in graven
- * Grieks-Romeinse invloed op de stijl
- * Personages zijn slank en lenig en lang voorgesteld
- * details nauwkeurig afgewerkt
- * opschriften lopen wild door de beelden heen
- * iconografie blijft zuiver Egyptisch
- * bijna uitsluitend religieuze onderwerpen en geen historische reliëfs meer
- * Mythologische taferelen vnl overgenomen uit de Osiris-mythe